

Direktna demokratija i društveno tročlanstvo

06/01/2004

Od

Werner Breimhorst

Direktna demokratija se takođe naziva i osnovna demokratija ili direktna demokratija, u kojoj narod vrši državnu vlast direktno putem referenduma. S druge strane, u današnjim teritorijalnim državama postoji češći oblik demokratije: parlamentarna ili indirektna demokratija. Pored ovih čistih oblika, sada postoje razni mešoviti oblici.

Varijanta za koju se zalažem je takva **kombinacija parlamenta i referenduma**.

Razlozi:

Kao i u privredi, podela rada ima smisla i u pravnom životu. Parlament rasterećuje narod manje teških, manje važnih, odluka koje troše mnogo vremena zbog velikog broja odluka koje treba da se donesu. Ovo takođe ne slabi ako društvena tročlanost ostvaruje „minimalno stanje“ i kao rezultat toga se broj demokratskih odluka drastično smanjuje (vidi dole). Mešovita forma je realna, posebno u pozadini porasta odluka širom Evrope (umesto referenduma, trebalo bi da se instalira „**narodna odluka**“ na nivou EU).

Čak i poboljšanje tehničkih mogućnosti, npr. putem interneta, da se referendumima sprovedu informativno, brzo i jeftino (vidi www.politik-digital.de) ne eliminiše činjenicu da lična diskusija, razgovor između prisutnih ljudi, odaje sasvim drugačiji kvalitet, koji je po mom mišljenju neophodan za osećaj pravde od dobro obavешtenog, ali izolovanog glasanja pojedinih ljudi preko kompjutera. Odvojeni, stvarni prostor poput parlamenta ostaje ljudska potreba i **ne može (za sada)** biti potpuno **zamenjen virtuelnom, direktnom demokratijom**.

U kombinaciji osnovne i predstavničke demokratije, referendum bi imao dva značenja: s jedne strane, narod ima pravo da pokreće zakonodavne inicijative jer parlament uopšte ne postupa ili ne postupa na željeni način. S druge strane, referendum je parlamentu na raspolaganju kao sredstvo kontrole, kao neka vrsta „poslednje reči“ ili kao „kočnica u slučaju nužde“. Time bi se sprečilo zanemarivanje volje naroda, kao što je danas lako. Postoji mnogo zabrinutosti i primedbi na ovo (smrtna kazna, gorka vajmarska iskustva, itd.), za koje se pozivam na detaljne stavove na mehr-demokratie.de

Kako je direktna demokratija povezana sa društvenim tročlanstvom?

Tu bi trebalo da pomogne treći pojam: **politička moć**. Ovo bi trebalo da bude zbir svih demokratskih odluka među ljudima unutar društvenog organizma. Za dalju prezentaciju treba osmisliti mali budući scenario:

Gornja trobojna kutija predstavlja političku moć, koja danas obuhvata sve tri društvene sfere: plava = kulturu, crvena = zakon, zelena = ekonomija.

Ovde možete videti **sadašnju predstavničku demokratiju**, koja odlučuje u svim oblastima i gde narod predstavlja parlament (=crvena tačka). Narod se odrekao svoje političke moći. Ima samo slaba sredstva kontrole nad parlamentom.

Uvođenje **referenduma** se više ne može zaustaviti (verovatno odlagati), pri čemu kombinacija Osnovne i predstavničke demokratije za podelu rada ima smisla. Međutim, **referendumi u kulturnoj i ekonomskoj sferi takođe ne bi bili u skladu sa tročlanstvom**.

Dalji popularni „**proces** **sazrevanja**“ će smanjiti političku moć, tako da će politička moć u smislu društvene tročlanosti biti smanjena u kulturnim i ekonomskim oblastima. Ovim drugim bi upravljali sami ljudi iz kulture i biznisa.

Dakle, dok direktna demokratija ima za cilj da da političku moć ljudima, društveno **tročlanstvo ima za cilj da ograniči političku moć** s šire tačke gledišta. I jedno i drugo zahteva različite vrste nivoa svesti kod ljudi.

Ovako se može izraziti svest kod pojedinih ljudi, na primer:

za direktnu demokratiju: "Mislim da rade mnogo gluposti u Berlinu; voleo bih da ih potapšam po ramenima. Zato želim referendum."

za društveno tročlanstvo: „Kao što tri grupe organa rade u meni prema sopstvenom funkcionalnom fokusu, društveni organizam takođe mora biti podeljen u tri grupe zadataka. Stara izreka mudrosti kaže: mikrokosmos je jednak makrokosmosu.“

Mislim da je realno da u bliskoj budućnosti ljudi postanu svesni referenduma, a da ne budu svesni potrebe za tročlanstvom (vidi srednji grafikon iznad). Narod bi ovekovečio greške parlamenta u demokratskom intervenisanju u ekonomiju i kulturi.

Ovo jasno pokazuje sledeće: **Referendum je neutralan prema društvenom tročlanstvu.** Bilo da je parlament ili narod, i jedni i drugi mogu promovisati ili sprečiti tročlanstvo, u zavisnosti od njihove svesti.

Ne mogu da se složim sa stavom da **referendum vidimo kao sredstvo za sprovođenje društvenog tročlanstva.** Međutim, moram da priznam da nemam preciznu predstavu o tome kako bi detaljna prezentacija tročlanosti u masovnim medijima mogla da utiče na svest ljudi. Takvo predstavljanje bi moglo postati obavezno uoči referenduma u direktnoj demokratiji u budućnosti. Ovo svakako treba probati. Pojedinačna pitanja koja su već prešla izvesnu „distanču“ u opštoj svesti (kao što su besplatne škole) mogla bi možda doživeti napredak u smislu društvenog tročlanog preklapanja. Međutim, spekulacije se približavaju željama.

Ali šta je zajedničko referendumima i tročlanstvu?

I jedno i drugo se može ostvariti samo **ako dovoljno veliki broj ljudi uvidi potrebu i želi da to sprovede u delo.** Nikakva prinuda, nikakva revolucija neće dovesti do ovoga, iako se ne kaže da razvoj samo može to da čini sporo. Mnogi mogu zajedno da steknu uvid, tako da razvoj može napraviti velike skokove. Do sada je, međutim, bilo regresija koje su usporavale ili sprečavale promene.

„Još važnije od ustavnog instrumenta (referenduma, vb) je **formiranje pronicljivog javnog mnjenja.** (Kristof Lindenberg, referendum)

Međutim, moglo bi se prigovoriti da do referenduma nikada neće doći bez prinude. Parlamentarci se nikada ne bi odrekli vlasti a da na to nisu bili prinuđeni, iako je prema poslednjim rezultatima ankete većina građana glasala za referendum. Poslednji predlog zakona o referendumu odbačen je u Bundestagu tek juna 2002. godine. Pročitajte govor Geralda Hafnera u Bundestagu o nivou svesti u Parlamentu.

Naravno, ko god ima moć nerado se nje odriče. To su razvojni zadaci u procesu društvenog života. Ali to ne znači prinudu. Naprotiv, još više ljudi mora da izvrši još veći pritisak na nekoliko parlamentaraca na još kreativniji način.

Brzina društvenih promena ili procesa sazrevanja naroda postaje jasna:

210 godina od Francuske revolucije,

150 godina od parlamenta u Frankfurtu Paulskirche,

80 godina od osnivanja Vajmarskog ustava i ,

Navršilo se 50 godina od osnivanja Osnovnog zakona.

Još smo na putu prave demokratije, na putu od podanika do građanina, na putu od poslušnosti do autoriteta do buđenja samopouzdanja.

Šta je Rudolf Štajner povezivao sa konceptom prave demokratije? Da li je to bila direktna demokratija? Da li je direktnu demokratiju učinio ključnom tačkom tročlanstva?

Napisao sam sledeće u jednoj prethodnoj verziji ove publikacije:

„Nedostatak političke zrelosti je možda bio i razlog zašto Štajner nije jasno govorio u korist direktne demokratije još 1919. Mlada „biljka“ demokratije ne sme biti preopterećena. Stare, autoritarne snage imperijalne ere bili su i dalje jake zajedno s nacionalizmom i ekonomskom slabošću.“

Više ne verujem da je „nedostatak političke zrelosti“ doveo do toga da se ne zalaže za direktnu demokratiju. Prema njegovom shvatanju demokratije, prava demokratija se može ostvariti i posredno i neposredno. Preporučujem svima koji sumnjaju u to da pročitaju razna predavanja koja je **Silven Koiplet** ljubazno sastavio na veb stranici Instituta za tročlanost (www.dreigliedung.de/sammlungen/s05.html).

Ovde se pominje pet izvora iz ove zbirke:

GA 330, str. 409, 2/1983, 30. jul 1919. (naročito jasno)

GA 331, str. 167, 1/1989, 24. jun 1919. (naročito jasno)

GA 329, str.221-222, 1/1985, 14. oktobar 1919.

GA 333, str.83, 2/1985, 15. septembar 1919.

GA 334, str. 178-182, 1/1983, 18. april 1920.

Kako se onda može objasniti da on, za razliku od nekih savremenih tropartista, od neposredne demokratije nije napravio jezgro u društvenom tročlanstvu?

Mislim zato što se, po njegovom shvatanju, **prava** demokratija razlikuje od **lažne** demokratije **po pravilnom razgraničenju oblasti odlučivanja**. Parlamentarna

demokratija nije lažna demokratija, već ona koja odlučuje (u parlamentu) i o ekonomskim i intelektualnim pitanjima, pitanjima kulture i duhovnosti:

„Svuda imamo posla sa prividnom demokratizacijom intelektualnog života, nemogućom u svojim stvarnim oblicima, i s demokratizacijom ekonomskog života, i s **ljudima koji veruju** da je ta naizgled demokratizovana mešavina intelektualnog života i ekonomskog života **demokratija**. I od kada su formirali njihovu ideju demokratije iz ove mešavine, pošto imaju potpuno lažnu ideju o demokratiji, tako je teško govoriti o pravoj demokratiji posebno Švajcarcima.

Ljudi u Švajcarskoj razmišljaju o tome kako škole treba demokratizovati. To je kao da razmišljate o tome i dobijete ideju u stvarnim, istinitim terminima kako da od čizme napravite dobar komad pokrivala za glavu. I na sličan način se ovde tretiraju državni takozvani demokratski koncepti. Nema svrhe govoriti tiho o ovim stvarima, želeo bih da kažem, da bi govorio ljubazno kada uglavnom govorim pred Švajcarcima; jer tada ne bismo mogli da se razumemo...“ GA 339. 63f

Iako je Švajcarska već poznavala referendum 1919. godine, **za Štajnera to nije bio model demokratije**. Iz ovoga jasno vidim da za njega kvalitet **demokratije zavisi** pre svega **od odvajanja oblasti odlučivanja** koje nisu demokratske.

Međutim, to ne bi trebalo da spreči tročlanstvu **da se zalaže za** neophodan dalji razvoj demokratskog principa jednakosti sa direktnom demokratijom i da doprinese njegovom razvoju.

„Pitanje obnovljenog shvatanja države nije samo pitanje granica efikasnosti države, to je uvek i pitanje doslednog demokratskog dizajna same državne delatnosti u njenim granicama.“ (Kristof Stro, u "Der Staat...", str. 69) [Christoph Strawe, in "Der Staat...", S. 69\)](#)

Izvor: www.soziale-three-sector.de

www.soziale-dreigliederung.de

<https://www.dreigliederung.de/essays/2004-06-003>

Werner Breimhorst

* 1961

Kontakt:

werner.breimhorst@dreigliederung.de

Godine 1983. upoznao sam antropozofiju i od samog početka osetio posebno interesovanje za tročlanu društvenu strukturu.

Godine 1995. sam počeo da se bavim samostalnim baštovanstvom u oblasti Frajburg im Brajsgau. Od 2002. do 2017. dizajnirao sam veb stranicu www.soziale-dreigliederung.de i www.forum-dreigliederung.de . Sa ovim internet stranicama sam imao dva zadatka: s jedne strane sopstveno upoznavanje s temom, a sa druge lako razumljivu publikaciju osnovnih znanja. Domeni su od tada ukinuti i više ne pripadaju meni.

Preveo

Mr Đorđe Savić,

Pančevo, 2023.